UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Litis contestatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

ante litem conteſt.in ciuili;ſecus ſi poſt. Uide Imol.in c.j.de mut.
petitio.⁊ ibi Abb.
CLAVD.DE SEISS. ¶ Adde ad materiam huius l.Bald.
poſt Feder.de Sen.in l.j.in fine C.quomodo,⁊ quando iudex.

De litis conteſtatione. Rubr. IX.

¶ Continua vt in gloſſa.

LEX VNICA.

1 Citatio licet interrumpat preſcriptionem,non tamen inducit
litis conteſtationem.
2 Libellus datus principi,interrumpit preſcriptionem.
3 Litis conteſtatio per que inducatur.⁊ num.5.⁊c.
16 Proteſtatio contraria actui, quod non releuet,⁊ quando dicatur
contraria actui.⁊ num.17.
18 In litis conteſtatione,quaſi contrahitur.⁊ ſupra num.10.
19 Proteſtatio facta contra proteſtationem,quando proſit.
20 Quando reſpondetur in litis conteſtatione, debet reſponderi de
credulitate.

a **Res in iudicium.** a Hec eſt bona lex, ⁊
male declarata per
* noſtros doc.breuiter dicit*. Proteſtatio,alij * Poſtu-
* latio vel actionis editio litis conteſtationem non facit,
b ſed fit per narrationem b negotij, ⁊ reſponſionem.h.d. ¶ Ad eui-
dentiam premitte quod de iure antiquo fiebat res litigioſa per lit.
conte.tunc enim res dicebatur deducta in iudiciū,vt l.ij.j.de litig.
Pone ergo caſum ſic.actor petijt citari reum,vel dedit ſibi libellū;
vtrum videatur ex hoc lis conteſtata,⁊ ſic res in iudiciū deducta?
Reſpondet Imperator,⁊c. ¶ Opp.de l.ſicut.in princ.j.de preſcri.
1 xxx.ann.Sol.Licet quandoq; ſola†citatio habeat effectum inter-
ruptionis preſcriptionis,nō tamen inducit litis conteſt. ¶ Opp.
c ſ.quando libellus c Principi datur.l.j.Sol. †eodem modo,licet ibi
2 habeat effectum interrumpende preſcriptionis, quo ad illud, ta-
men non videtur cōteſtata,quia adhuc poteſt iudex recuſari,vt in
auth.offeratur,⁊ ideo non poteſt dici quod ſit lis conteſtata,quia
non poteſt dici in prelio, qui poteſt effugere prelium,ita nō poteſt
dici quod ſit lis conteſt.quando poteſt lis effugi. ¶ Opp.dicitur
hic.per narrationē negotij.ſed in libello narrabitur negotium.er-
go ⁊c. Reſponde,debet hic ſubaudiri per narrationē negotij,⁊ re-
ſponſionē alterius partis,vt ſ.de iur.calum.l.ij.poſt prin.⁊ de iudi.
l.rem nō nouam.§.patroni. ¶ Hoc premiſſo venio ad q.quero,cū
in libello cōtineantur duo,ſcilicet narratio facti,⁊ concluſio iuris,
quid debet narrare actor,⁊ quid debet reus reſpōdere,vt induca-
3 tur lit.conteſt. Reſponde vtrunq;,⁊ factū,⁊ ius,⁊†ideo cōſuetudo
obſeruat quod actor dicit narrata, prout narrantur vera eſſe,hoc
reſpicit factū,⁊ petita fieri debere, hoc reſpicit ius.reus reſpōdet
narrata, prout narrantur, vera non eſſe,⁊ petita fieri non debere.
Ratio huius eſt,q: ſicut ex parte actoris ſententia debet eſſe con-
formis libello, ita ex parte rei debet eſſe liquidū iudici, quid petat
reus,⁊ apparet ꝙ petit non fieri petita,⁊ ſic ſe abſolui. Tamē text.
iſte nō videtur referri,niſi ad narrationē facti duntaxat,dum dicit,
cū iudex per narrationē negotij. Non ergo dicit de iure.tamē text.
in l.ij.circa prin.de iur.calum.loquitur magis generaliter,poſt nar
rationē,⁊ reſponſionē non dicit de narratione facti, vel iuris.⁊ ſic
de vtroq; poteſt intelligi. Item tex.in l.rem nō nouam.§.patroni.
dicit poſt narrationē propoſitam,⁊ condictionē obiectā,non dicit
d facti,vel iuris,⁊ ſic de vtroq; poteſt intelligi. Quero ergo d,quid ſi
actor narrauit factū tantum.⁊ narrata prout narrantur vera eſſe,
reus ad factum tantum reſpondet,an inducatur lit.conteſta.puto
quod ſic,per hanc l.cū dicit per narrationē negotij,nec requirit de
4 neceſſitate narrationē iuris. ¶ Preterea †ex facto ius oritur,vt l.
ſi ex plagis.§.in cliuo.ad l.Aquil.ad Turpil.l.j.§.j. Unde preſup-
poſita narratione facti.ſequitur cōcluſio iuris. Itē ex parte rei pro-
poſita cōdictione facti,ius ipſum facit condictionē iuris,q: actore
factum nō probante, reus abſoluitur,vt ſ.de eden.l.qui accuſare.
5 ¶ Quero tertio, †quid ſi actor ius narrat.⁊ reus contra negat il-
lud ius narratum,verbi gratia,dicit actor petita fieri debere, reus
negat petita fieri debere, an inducatur conteſt.gl.hic videtur dicere,
ꝙ ſic,in exēplo ꝙ ponit,quādo dicit, ꝙ actor dicit,debes mihi de-
cem.Debere enim eſt obligatū eſſe,⁊ eſt iuris,inſtit.de obli.in prin.
Et ſi reus iſtud neget, inducitur lit.cōteſt.⁊ iſtud puto verū.nā ad
poſitionē conſequētis, ſequitur poſitio antecedētis, vt l.pro here-
de.§.papi.⁊ illud.ff.de acqui.here.vnde cum ego narro ius, videor
narrare iſtud factū, ex quo illud ius oritur, ⁊ idē in reo negāte.hic
etiā videtur tenere Inn.de lit.conte.c.j.⁊ ſpe.in tit.de lit.conte. Et
eadē ratione dico,ꝙ ſi actor narrat factū,reus reſpōdēdo negaret
ius,ſatis videtur ad propoſitū reſpōdiſſe,vt induceretur lit.cōteſ.
arg.in l.que extrinſecus.§.ff.de ver.obl.⁊ l.ſi ſub vna.in prin.co.ti.⁊
cont.,que dicā ſtatim in eo qui exceptionē opponit. ¶ Quero,vtrū

* opponēdo exceptionē † inducatur lit.conteſt.hic gl.dicit, quod ſi
opponitur exceptio perēptoria pacti,vel iuriſiurādi,inducitur lit.
conteſtatio?ſecus ſi opponitur exceptio declinatoria iudicij, ex per-
ſona iudicis,actoris,vel libelli. Ita dicit gl.quā vide ſuper verbo,
vel arbiter.hec Cy.idē tenet d.Iac.But.Cōtra hoc habemus ca-
ſum expreſſum, de lit.conteſt.c.ij.lib.vj. ¶ Quid dicemus in eo ꝙ
6 gl.dicit,quādo obijcitur exce.†declinatoria,iſta nō inducit lit.con-
teſt.hoc eſt veriſſimū.nam ad declinandū iudiciū proponitur,non
ad litigandū.⁊ ſic vos videtis in iſtis prelijs corporalibus quoniam
multa precedunt ante quā perueniatur ad preliū,vt deplanare lo-
cum,vbi prelietur,deſtruere munitiones eorū,qui cōtendūt,⁊ pre-
lium declināt. Ita in iſto prelio ciuili,⁊ intellectuali,omnes iſte ex-
ceptiones declinatorie debent ante omnia examinari,debet enim
videri libellus vtrū procedat.l.j.ff.de offic.aſſeſ.libellus eſt enim id
ſuper quo cōtenditur. Ideo debet deplanari, ⁊ examinari vtrū ſit
contendendū ſuper eo. Itē ille exceptiones. Tu non es iudex:non
es legitimus actor,omnia iſta debēt reſcindi antequā ad lit.conte.
perueniatur,⁊ ſuper eis eſt pronunciandū,vt vidiſtis ſ.tit.j.l.j.Ex-
7 ceptio † vero iuriſiurādi,de qua dicit hic gl.pōt opponi ad impe-
diendum proceſſum,q: eſt de impedientib.⁊ tunc nō inducitur lit.
conte.nam declinat iudicium,nō inducit,⁊ eſſet idē quod in prece-
dentibus. Sed ſi opponeretur ad merita cauſe,tūc eſſet idē,quod
in exceptione pacti,⁊ alijs perēptorijs,de quib.ſtatim dicā. ¶ De
8 exceptione vero † pacti ⁊ alijs peremptorijs, videtis gl.noſtras
doc.cōtradicētes cū decret.j.extra de lit.conte.in vj. ¶ Pro cu-
9 declaratione premittēda ſunt duo,primo,an li.cōt.†poſſit fieri ab-
e ſente parte e. Pet.in l.edita.ſ.de eden.dicit ꝙ ſic,ex parte actoris
hodie per aut.qui ſemel.j.quomodo ⁊ quando iud.ſtatim dato li-
bello,⁊ ſic ꝓpoſita facti narratione, actor eſt obligatus liti,⁊ ſic ex
parte eius eſt lis cōte. Doc.oēs dicūt contra.⁊ hoc eſt cōtra iſtum
tex.⁊ eſt ſpeciale in aut.qui ſemel.quod peruenitur ad diffinitiuam
lite non conteſt.ſicut nūq; in bello corporali, quis pōt vincere ad-
uerſariū ſuum,ſine bello. Ita in caſu illius aut.ſine libello ⁊ ſine lit.
cont.pōt vincere actor.tamē ſpecialis caſus eſt ibi.facit ad hoc de
tem.ap.l.fi.§.illud. Sicut enim ſi vna partiū tantū eſſet in cāpo.nō
pōt dici preliū,ita ex vna tantū parte altera abſente.nō poteſt dici
* lis cōte.* ¶ Quero ſcdo. †vtrū lit.cont.poſſit fieri per narrationē,
10 ⁊ reſpōſionē factā ex interuallo? Rū.ꝙ non f,nam vt ſcitis in cōſti-
f tutione quaſi cōtrahitur,vt l.ij.§.fi.⁊ ibi not.ff.de preto.ſtip.l.iij.§.idē
ſcribit.ff.de pec.ſed cōtractus, vel quaſi impediunt propter inter-
uallū tēporis, inter interrogationē ⁊ rūſionē,vt l.j.§.j.de ver.obli.l.
cōtinuus.in prin.e.ti. Preterea,vt dixi,ſicut vides in iſto corporali
prelio,ſi vnus veniret in campū hodie,⁊ poſtea reuerteretur,⁊ alius
cras nō diceretur preliū inter eos. Ita etiā ex interuallo nō pōt dici
lis conteſt. Predicta duo,ſcilicet de parte abſente,⁊ de interuallo
11 probantur ſignificatione nois. Litis enim cōteſtatio † dicitur a con,
ꝙ eſt ſimul,quaſi ſimul atteſtatio in lite. Sed ex interuallo,vel in-
ter abſentes,nō pōt iſta ſimul atteſtatio interuenire,ergo ⁊c. Fa-
cit ad predicta.ff.de cōfe.l.certū.§.ſi quis abſente.⁊ de inter.act.l.fi.
12 ¶ Nūc†ad propoſitū,an per oppoſitionē exceptionis perēptorie
inducatur lit.cōteſtatio? dico ſic,aut ſtatim poſt narrationē facti
ab actore ſequitur reſpōſio rei opponētis exceptionē perēptoriā,tūc
inducitur lit.conteſtatio. Ita intelligatur iſta gl.⁊ tex.hoc videtur
velle in d.l.rem nō nouā.§.patroni.ibi,poſt narrationē propoſitā,⁊
cōdictionē obiectā. Sed ſi poſt libellū datum,vel poſt narrationē
ꝓpoſitā, reus ex interuallo veniret, ⁊ ꝓduceret ſuas exceptiones,
tūc nō induceretur lit.cōteſtatio, q: nō videtur producere ſuper me-
ritis cauſe. Ita loquitur c.j.de lit.conte.in vj. Ita debes intelligere
13 iſtā materiā. ¶ †Quero vtrū per rūſionē*factā poſitionib.inducatur
* lit.conteſtatio? Reſpōdeo,ꝙ non. Nam tex.hic loquitur de narra-
tione negotij vniuerſalis, ⁊ rūſione facta ſecuta ad eādē,ſed in po-
ſitionib.fiūt narrationes particulares vnde merito nō inducitur lit.
14 cōteſt. Sicut enim videmus in iſtis†prelijs corporalib.inter famu-
lum ⁊ famulū non appellatur preliū,ſed badalucū,ſed quādo tota
maſſa,⁊ totus exercitus vtriuſq; partis inuicē cōfligūt tūc dicitur
preliū,⁊ ita hic iſte cōtradictiones particulares,vt reſpōdere poſi-
tionib.nō inducunt lit.cōteſtationē,⁊ de hoc eſt caſus extra de lit.
15 cōte.c.j. ¶ †Procedo vlterius g, ⁊ quero,quid ſi reus reſpōdendo
g narrationi actoris dicat,ꝙ reſpōdeo.nō animo cōteſtandi litem h.
h Gl.dicit quod nō videtur cōteſ.arg.ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſol.l.ſi
debitor.§.j.de excep.l.ſed ⁊ ſi quid.§.fi.⁊ l.ſeq. Quidā doc.dicūt q,
iſta proteſtatio eſt contraria actui, qui celebratur,ideo nihil releuat,
16 imo inducitur cōteſtatio,quia quādo proteſtatio †eſt cōtraria ac-
tui, qui celebratur,nihil releuat,extra de app.c.ſolicitudinē.no.etiam
extra de cōſti.c.cum M.Ferrarienſis. Facit ad hoc quod no.in l.in
vēdentis.j.de cōtrah.emp. Puto tamē quod gl.noſtra verū dicat.
17 † Nam iſta proteſtatio nō eſt cōtraria actui qui celebratur,tūc enim
i eſſet cōtraria,quādo eſſet circa idē.v.g.ego reus rū.negādo,⁊ pro-
teſtor i ꝙ nō rū. Iſta enī bene eſſent cōtraria vere ⁊ repugnātia,vt
in l.vbi repugnātia.de re.iur.⁊ de ſi.inſtr.l.ſcripture.ſed qū eſt circa
diuerſa

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

diuerſa,non dicunt̄ cōtrarie. Pōt em̄ animus proteſtatione ſepa-
rari ab actu,vt l.qui in aliena.§.fi.de acq.her.l.at ſi quis.§.pleriqꝫ.
de relig.⁊ l.ſi debitor.§.j.quã allegat gl.ita fit in propoſito. Nã,vt
18 dixi,ꝑ litis † cōteſtationē inducit̄ quidã quaſi contractus,per quē
quis obligatur inſtãtie,vt s.dixi. Unde cū reus rn̄det negãdo,pro
teſtatur ꝙ non habet animū conteſtandi litē,hoc eſt,inducēdi illū
quaſi contractū. Uidemus etiã in iſtis prelijs corporalibus,vt di
xi,ꝙ poſſit vna pars aggredi aliam nō animo preliãdi,vel ſtãdi ſe
cū in prelio,ſed ſtatim animo retrocedēdi. Alij ſunt qui dicunt,ꝙ
iſta proteſtatio prodeſt,niſi ex diuerſa parte ꝑ actorē proteſtetur
cōtrariū,vt l.j.§.elegãter.ff.de lib.agno.⁊ l.aut q aliter.§.ſi quis ſe.
ff.qd vi aut clam. Breuiter dico,ꝙ iſta cōtraria proteſtatio acto-
ris quantū eſt in caſu propoſito nihil operatur. In duobus enim
19 caſibus † ego reperio qd contraria proteſtatio aliquid operatur.
Primo,qn̄ per primã proteſtationē inducitur quedã quaſi patiē-
tia,⁊ conſenſus ei,cui fiebat proteſtatio,qꝛ per contrariã proteſta
tionē declaratur,qd ille quaſi cōſenſus,ſeu patiētia nō inducit̄,vt
d.l.j.§.elegãter.de lib.ag. ¶ Itē operatur proteſtatio cōtraria,qn̄
fit ad diuerſos effectus,vt puta preceſſit proteſtatio tua,que intē
dit ad notificãdū mihi aliquid,vt tu excuſeris a vitio clãdeſtinita
tis. Ex diuerſo ego facio aliã proteſtationē ad prohibendū ne fa-
cias,vt ſic incidas in vitiū violētie. hoc pōt fieri,vt d.l.aut qui ali-
ter. Sed qn̄ per proteſtationē partis ſolū inducitur declaratio cū
proteſtatione,vt eſt in qō.noſtra,proteſtatio aduerſe partis circa
hoc non pōt aliquid operari,qꝛ nō fit circa illud qd ſit in poteſta
te ſui proteſtãtis,vt habuiſtis no.in ſimili in l.alimēta.s.de ne.geſ.
Sed quid faciet iudex,qn̄ pars nō vult cōteſtari litē? Certe proce
deret ad miſſionem ex primo decreto,vt habuiſtis gl.quomodo ⁊
20 quãdo iud.auth.qui ſemel. ¶ † Quero,qn̄ reſpondetur in litis cō
teſtatione,vtrū debeat rn̄deri de veritate, an de credulitate? Dic
de(credulitate)alias veritate,⁊ ita obſeruat cōſuetudo, ⁊ intelli-
gas hoc de(credulitate)alias veritate,hoc eſt de eo ꝙ vehemēter
opinatur,⁊ credit̄,vt no.in l.ij.§.idē Labeo.ff.de aq.plu.ar.alias il
le qui cōueniretur ex facto alieno,nunquã poſſet cōteſtari litē,ꝙ
21 eſſet abſurdū. ¶ † Querit gl.quid ſi reſpondēdo actori confiteatur
reus,an inducatur litis cōteſt. Gl.diſtinguit. Aut preceſſit libellꝰ,
⁊ tūc ꝑ confeſſionē fit litis cōteſt. Aut actor ſic ſimpliciter petit ſi-
ne libello,⁊ tūc nō fit litis cōteſt.nec datur diffinitiua.ſꝫ ſit ſimpli
citer preceptū de ſoluēdo,vt l.ſi debitori.ff.de iu.do. Ultramō.di-
cūt contrariū,nam per confeſſionē non fit litis conteſtatio,imo de
bet quis abſolui ab inſtantia iudicij,arg.l.ſi reus.de procura. Pro
hoc etiam videtur tex.in l.ſi domus.§.qui cōfitetur.de leg.j. Item
pro iſtorū opi.facit s.de iud.l.rem nō nouã.§.patroni.ibi,poſt nar-
rationem propoſitã ⁊ condictionē obiectam not.ꝙ dicit cōdictio-
nem in contrariū,⁊ puto ꝙ iſta ſit veritas Conteſtatio fit per nar-
rationē,⁊ condictionē ſine dubio. Sed alibi dicit tex.per narratio-
nem,⁊ reſponſionē,nec dicit vtrū ſit reſponſio contradicens,vel ſit
reſponſio cōſonans,vt l.ij.circa prin.§.j.s.de iur.cal. Nec ob.leges
alleg.in contrariū,imo concordant cum gl.ſi recte inſpicias. Nam
poteſt eſſe ꝙ quis confitetur eo propoſito, ꝙ non cogatur ſubire
iudicium, ita loquuntur cōtraria, volebat enim ſtatim ibi ſoluere.
Item poteſt quis confiteri eo animo,vt iudicium ſubeat,⁊ feratur
diffinitiua. Ita loquitur iſta gl.ſicut vides in bello corporali. Nam
poteſt eſſe ꝙ quis volens preliari,reddat ſe victum,ſed vult eſſe in
prelio, vult ꝙ per vim belli capiatur. Ita in propoſito, licet quis
confiteatur,tamen vult ꝙ per diffinitiuam ſententiam condemne-
tur,ꝙ eſt quãdoqꝫ vtile, imo neceſſarium,vt puta propter conſer-
uandam ſtipulationē de euictio.vt l.vtiqꝫ.de rei ven.⁊ de neg.geſt.
l.ſin autē.vnde noſtre gl.dixerūt optime. ¶ Ultimo quero,quid ſi
in actis appareat lis cōteſtata,nec dicitur confeſſionē, vel cōtradi-
ctionem,an valeat proceſſus? De hoc dixi in l.ſciendū.de ver.obli.

ADDITIONES.

a Res. In primis vidi dubitari, reperitur in actis narratio,⁊ peti-
tio,⁊ ſubditur per notariū actorum, tali preſente ⁊ nō conſentien-
te,vtrum inducatur litis conteſtatio,vide quod no.in c.j.extra eo.

b P. PAV. P. ¶ Narrationem. Et adde ꝙ per iſtum modum indu-
citur litis cōteſtatio,ſcilicet per interrogationem ⁊ reſponſionem,
etiã ſi extarent ſtatuta ꝙ litis conteſtatio intelligitur facta a tem-
pore aſſignati termini ad probandum,prout cōmuniter ſunt,quia
per hoc non tollitur quin lis dicatur conteſtata per interrogatio-
nem ⁊ reſpōſionem, cum tale ſtatutum inductum ſit ad agendum.
Uide no. Com.conſ.xvij.incip. Hieronymus de Uicherijs. Ex for-
ma tamen ſtatuti Papien.dicitur lis cepta ante reſponſionem rei,
⁊ per conſequēs conteſtata.l.ſi quis poſtea.ff.de pecu.vide in j.ſta-
tuto ciuilium.in ij.ca. Aduertendum quod licet dicatur lis cepta
non per hoc dicitur cōteſtata.quia lis incipit ante litem conteſta-
tam.l.cauſas.vbi Bal.⁊ alij C.de tranſac. Sed poſtea ibi habes in
c.iiij.incip.vt que in terminis.ꝙ lis habetur pro conteſtata, etiam
ſi reus non reſpondeat in prima die vtili poſt petitionem porre-
ctam. Item quod litis conteſtatio inducatur ſi reus reſpondendo
libello dicat actorem mentiri.vide Imol.poſt Ange.in l.turpia.in
prin.de leg.j. Et circa iſtam materiam nota quod licet per illa ver-
ba,nego narrata prout narrãtur, inducta videatur litis conteſta-
tio, ſi tamen poſtea opponatur aliqua exceptio impediēs litis in-
greſſum,⁊ opponēs proteſtatur de nullitate proceſſus,dicitur ta-
lis exceptio recte oppoſita. Uide Alex.conſi.xxxvij.in ij.vol. Ma-
theſ.no.lxiiij. Et quod negando narrata prout narrantur,negãdo
ſe illud facere animo cōteſtandi, impediatur litis conteſtatio,vide
Alexand.conſil.ccccix. An autem litis conteſtatio poſſit de con-
ſenſu partium remitti,vide do.Fran.conſi.cix. An in cauſa appel-
lationis requiratur litis conteſtatio,vide Matheſ.notabili.lxvij.
Nunquid autem confitens vnum delictum contentum in inquiſi-
tione,⁊ dicens ſe de alijs non eſſe culpabilem,videatur ſuper alijs
litem conteſtari, vide, Bart.conſ.cxij. Item an iudex poſſit preciſe
compellere partes ad litem conteſtandū,vide Pau.de Caſt.conſi.
ccxiiij.ad fi. Feli.in c.cum olim.de teſtibus. Et in quibus cauſis re-
quiratur litis cōteſtatio,⁊ de quibus non,vide late Barb.in tract.
de gabel.in ix.parte. Nunquid autem dubius dicatur litem conte-
ſtari,vide Bald.in c.j.ſi de feud.vaſ.ab alio interpel.fuer,⁊ in c.va-
ſallum.ſi de feud.fuer.contro.vbi etiam ponit an per verbum,non
credit,inducatur litis conteſtatio. Item quod facta litis conteſta-
tione ſuper principali,nō requiratur poſtea ſuper emergenti.vide
Crem.ſingula.cxxij. Item quod litis conteſtatio ita conſtituat in
malam fidem actorem ſicut reum,quando poſſeſſio rei petite per-
uenit ad actorem, vide late Feli.in c.ſignificauerūt.extra de teſtib.
Item adde quod vbi requiritur litis cōteſtatio, dicatur lapis an-
gularis iudicij dixit Bald.in c.j.de litis conteſta. Sequitur Iaſon
in rub.C.de in ius vocand.poſt prin.in l.nam ⁊ poſtea.§.ſi his que.
in iij.notab.de iureiur.dicitur quod requiritur etiã in iudicio poſ-
ſeſſorio.an autem ſufficiat litem conteſtari per aduocatum parte
preſente ⁊ tacente,vide Feli.in c.paſtoralis.de iudi. Item an ſuper
exceptionibus ſit lis conteſta.vide Fel.in c.prudentia.§.ſexta.poſt
princ.de offic.delega. Item vbi lis non conteſtatur,primus actus
qui ſolet fieri poſt litem cōteſtatam, habet vim litis conteſtate,vi-
de Feli.in c.inſinuante.ad finem.extra de offi.deleg. An autem vbi
proceditur ſine figura iudicij inter preſentes ſit neceſſaria conte-
ſtatio litis, Bal.tenet quod ſic.vide Aret.in contrarium in auth.
ſi omnes.C.ſi vt ſe ab here.abſtinuerit.

c ¶ Quando libellus. Adde tu, ⁊ aduerte quod quando factum
proponitur coram principe,tunc videtur quod non ſit neceſſarius
libellus. Ita Innoc.⁊ Ioan. And.in c.j.de libel.oblatio. Et remit-
tit ſe ad not.in c.j.de lit.conteſt.⁊ idem dicunt Stephan.⁊ Zaba.in
clemen.ſepe.de verb.ſignifi.q.xv.in iiij.intellect. Et licet hoc dicant
in Papa.ibi tamen eſt in quolibet Principe ſuperiorem non reco
gnoſcente,⁊ iure Principum fungente,ex quo eſt ſolutus legibus.
l.princeps.ff.de legibus.faciunt not.per Bart.⁊ Ioan.de Imo.in
l.infames.ff.de publi.iudi.⁊ per Bar.in l.hoſtes.ff.de capti.⁊ poſt-
limi.reuer.⁊ vide in propoſito Bart.in l.j.ff.de minori. Et ad pre-
dicta vide do.Mar.Soci.in d.c.j.de libelli oblatio.ſol.x.

d ¶ Quero ergo. Facit gl.in ij.q.x.c.quia preſulatus.ij.q.ij.c.notum
⁊ in c.cum eccleſia.de cauſ.poſſeſ. Idem ſi fiat coram Papa,arg.l.
omnium.j.de teſtibus.⁊ quod not.in c.j.extra eo.tamen in contra-
rium eſt gl.in c.j.de lit.conteſt.vbi requiritur quod inſeratur peti-
tio.⁊ illam ſequitur do.Ioan.⁊ Bart.hic dicit quod ſi precedat li-
bellus eſt neceſſaria narratio, illa narratio refertur ad libellum,in
quo oppoſita erat petitio.tamen Barto.dixit in l.libellorum.ff.de
accu.quod eſt ſpeciale in criminibus, vt admittatur ſolus libellus
narratorius.ergo in contra.eſt ius commune, vbi nec ob.gl.c.quia
preſulatus.prealleg.quia procedit in interdictis recuperande,hic
ſumus in his in quibus ſufficit offic.iudi.⁊ procedit opin. Bart. vt
in ſpiritualibus in cle.diſpendioſam.de iud. Aut non exuberat iu-
dicis officium,⁊ tunc procedit gloſſ.in c.j.de mu.pe.facit tex.in illo
c.j.⁊ c.dudum.el ij.de elect.⁊ cle.ſepe.de verb.ſignifi.c.licet Heli.de
ſimo. Inno.in c.in noſtra.de ſep.in princ.⁊ Ioan.de lig.in c.j.⁊ in c.
ex literis.de reſt.ſpol.⁊ vide moder.in c.j.eo.tit.prealleg.

* ALEX. ¶ Opponendo exceptionem. De hac materia late per
Specul.in titu.de lit.conteſt.

e POMA. ¶ Abſente parte. Et vide Aret.conſi.xliiij.⁊ vide Alex.
conſi.c.volu.v.vbi dicit quod poteſt fieri parte abſente per contu-
maciam,declarando vt ibi per eum.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Lis conteſt. Quid autem ſi reus ad peti
tionem actoris reſpondet dicendo,tu mentiris, an iudicatur litis
conteſtatio,vide Bal. Ang.⁊ late Alex.in l.turpia.ff.de legat.j.

f ¶ Quod non Abb.in c.j.extra eo.dicit Rotam tenere cōtrarium,
deci.cccxlj.

* ALEX. ¶ Per reſponſionē. Adde Spe.de li.cont.§.j.ver.antep.

g P. PAV. P. ¶ Ulterius. Uide etiam Com.conſi.lxxj.incip.in no-
mine domini.vbi limitat hoc non procedere quando ſtaret ſtatu-
tum poſt reſponſionem rei,litem haberi pro conteſtata.

h ALEX. ¶ Non animo conteſtandi litem. Quid ſi reus rn̄dendo

libello actoris dicat,reſpondeo animo non cõteſtandi litem,vide
de hoc per Spe.in tit.de lit.conte.§.j.ver.illud vero cum alijs plu
ribus ver.ſeq.Et an reſponſio facta per verba iuris inducat lit.cõ
teſt.vide Spe.no.vbi.ſ.§.j.ver.quid ergo ſi proponuntur.ꝛ ibi in
ver.ſed quid ſi nego cauſam.
i ALEX.¶Et proteſtor.Uide in l.non ſolum.§.morte de ope.no-
ui nunciatione.
k ¶Hec datur diffinitiua.Adde tu,ꝛ aduerte,q̄ Bar.hic videtur
ſentire qđ partes poſſunt renunciare libello,non tamen quin por-
rigatur qualiſqualis petitio ad hoc vt iudex certam ferat ſenten-
tiam.Et ſic videtur contra dicere his que ipſe dicit.ĩ.in auth.offe-
ratur,ſcꝫ quod partes non poſſunt renunciare libello, qui tamen
ſaluari poteſt intelligendo dicta hic,quando partes conuenerũt
qđ iudex non in figura iudicij,ſed de plano ex officio ſuo veritatẽ
inquirat,ꝛ audiat,ꝛ ſecundum reperta dicat,alias antem tali ſolẽ
nitati renunciari non poteſt.l.nemo poteſt.ff.de leg.j.Et tunc quã
do partes ſic conueniunt,non requiritur libellus.l.quoties.in fin.
C.de priuileg.ſchola.li.xij.quem ita quidam intelligũt.facit tex.in
auth.vt differen.iu.§.ſi vero contigerit.ꝛ in c.cum tempore.extra
de arbi.non enim fieri poteſt conuentione partium,ꝙ iudex ſentẽ-
tiam dicat ſine libello,ex quo debet ei eſſe conformis.c.licet Heli.
de ſimo.cum ſi.ꝛ bene ſm Pau.in d.c.j.de lib.obla.ꝛ ibi do.Mari.
Soci.in arti.v.fal.xiij.per no.in c.dudum.de elec.ꝛ in l.poſtquã li-
ti.de pactis.q̄ ſi partes poſſunt in totũ credere liti , vt in iurib.ſ.
alleg.ſic ꝛ totam cauſam poterunt ponere in manu iudicis,ꝛ tunc
eius dictum non erit ſententia,ſed erit quoddam mandatum.arg.
no.hic per Bar.ad qđ facit gloſ.in c.de cauſis.de re iud.Et in iſto
modo poteſt procedere illa opi.que vult libellum poſſe a partib.
remitti,que fuit opi.gl.ꝛ ſpe.ꝛ adde etiam quod partes poſſunt fa
cere quod iudex in cauſa procedat vt arbitrator,per.l.ſed ſi in ſer
uum.§.ſi quis.ff.de arbi.ꝛ dicit d.Mar.in loco.ſ.alle.ꝛ ibi cõcord.

AVTHENT.

1 ℟ Libellus debet in ſcriptis offerri,niſi in cauſis breuioribus.
3 Libellus per quem offeratur.
4 In libellis offerendis conſuetudo curie ſeruanda eſt.
5 Libellus cuius expenſis detur.
6 Libellus offertur coram arbitro.
7 Sportule que ſint.
8 In pretorijs ſtipulationibus perſona fideiuſſoris requiritur.
9 Dilatio,cauſa cognita poteſt minui.
10 Iudex quando impetretur ab vtraque parte.
11 Notarius de conſuetudine ſcribit diem dati libelli.
13 Productioni libelli,quando poſſit renunciari.
14 Litis conteſtationi non poteſt renunciari per partes.

a OFferatur.[a] Iſta auth.eſt bona. Primo po-
nit quid habet facere actor. Se-
cundo,quid habet facere reus. Tertio,quid habet fa-
cere iudex. Quarto, quid iuris, ſi predicta obſeruata
non fuerint.Secunda ibi,ꝛ exinde.Tertia ibi,deniqꝫ. Quarta ibi,
b litis ergo.¶Op.Breuiter hic dicitur libellus[b],ꝛ ſic innuit quod
debet dari in ſcriptis,contra de eden.l.j.in princ.Sol.de iure anti-
quo non erat quod libellus daretur in ſcriptis,in ciuilib.vt l.con-
c traria,ſed in criminalibus ſic,vt l.libellorum.ff.de accu.hodie † ve-
ro etiam in ciuilibus datur in ſcriptis, vt hic.niſi in cauſis breuio-
ribus,vt in aut.niſi breuiores.ſ.de ſent.ex breui.recitan.¶Oppo.
de l.ſciendum.ff.qui ſatiſ.cog.Sol.quidam dicunt quod illa corri-
gitur per iſtam.Alij dicunt quod illa tenetur communiter,ꝛ quod
a iſta † determinatur per illam ſcilicet quod illud quod hic ſimplici-
ter dicit de fideiuſſore dando diſtinguatur an poſſideat immobi-
lia vel non,vt d.l.ſciendũ.arg.de legi.l.nam ꝛ poſteriores.¶Circa
auth.iſtam eſſent querenda multa., ſed dicam tibi tantum ea que
ſunt neceſſaria, dicitur hic offeratur ei, qui ad iudicium vocatur
k libellus, imperſonaliter loquitur. ¶ † Quero, per quem debet li-
bellus offerri? Tres ſunt opin. Prima,quod ante omnia libellus
debet dari iudici,ꝛ poſtea pars citari,ꝛ tũc per iudicem offeratur
libellus parti. Et hoc videtur probare ex ordine tit.ſ.quia primo
ponit de edẽdo. Secundo ponit de in ius voc.quaſi libelli oblatio
coram iudice debeat precedere. Alij dicunt, quod primo citatur
reus, ꝛ poſtea libellus ei offertur ab actore reo poſtulante , ꝛ hoc
videtur probari ex ordine titulorum in ff. Nam primo ponit de in
ius voc. Secundo,tit.de eden.Pro hoc optime facit de iud.l.non
videtur. Tertij dicunt, quod libellus offeratur iudici, ꝛ mittetur
c per vnum nuncium[c],ꝛ in hac opi.ſunt Ultra.ꝛ hoc probatur pri-
mo per l.ſicut.ꝛ l.cum notiſſimi.infra de preſcri.xxx.ann.ſi enim per
ſolam citationẽ fit preſcriptionis interruptio, de neceſſitate debet
intelligi quod mittatur libellus cum citatorio.alias neſciret reus
ad quid eſſet citatus. Pro hoc ĩ.proxi.aut.libellum.ꝛ ĩ.quomodo
ꝛ quando iudex.aut.qui ſemel.Nos quid dicemus? Certe quelibet
practica eſt bona, vnde tene quã vis.ꝛ hoc tenet glo.tua.j.hic.quã
vide ꝛ no.In hoc tamen eſt differentia,quia quando libellus mit-
titur cum citatorio, poſtea reus comparens non poſſet petere di-
lationem ad deliberandum ſuper libello, cum iam libellus fuerit
miſſus,vt extra de dila.c.ij. Facit ĩ.tit.ij.l.ſi quãdo.tamen in predi-
4 ctis † ſerua conſuetudinem[d] curie ciuitatis,in qua es. Nam in ci-
d uitate iſta in criminalibus mittitur libellus cum citatorio,in ciui-
libus non, in ciuitate Piſarum mittitur etiã in ciuilibus libellus
cum citatorio.vnde ſecundum diuerſitatẽ locorum ita debet fieri.
¶Quero, quando reus comparet ꝛ debet ſibi dari copia libelli
5 † cuius expenſis dabitur? Text.videtur velle in l.j.circa prin.ff.de
eden.quod expenſis ipſius rei.ſatis enim eſt,quod ei fiat copia de-
ſcribendi,vt ibi patet.In quibuſdam partibus obſeruatur vnum,
in alijs aliud,vnde ſerua conſuetudinem curie.¶Sequitur,ei qui
6 vocatur ad iudicium. † Quero,vtrum coram arbitro ſit offerẽdus
libellus? Gl.dicit,ꝛ bene,quod ſic,vt l.pe.§.fi.ſ.de arbi.ꝛ de iudi.l.
rem non nouam.circa princ.¶Ulterius quero,dicitur hic,exinde
7 preſtitis ſportulis.que ſunt † iſte ſportule? Gl.dicit quod in iudice
deleg.ſunt declarate in aut.de iu.§.ne autem.in iudice vero ordina-
rio,non reperitur expreſſum, niſi in clericis,vt l.cum clericis,ꝛ l.o-
e mnes.ſ.de epiſc.ꝛ cler. ¶Ulterius procedo, dicitur hic[e], data fi-
deiuſſione. quero, quid ſi non vult dare fideiuſſorem ſed pignora?
8 Gl.dicit † quod non ſufficit,quia in pretorijs ſtipulationibus,per-
ſona fideiuſſoris requiritur,vt l.pretorie.la vlti.ff.de preto.ſtip.in
predicta tenet glo.contra.ꝛ ſunt gl.multum inuicem aduerſantes,
dic vt ibi dixi.ꝛ gloſ.ibi poſita dicit veritatem.¶Ulterius dicit
9 hic xx.dierum gaudeat inducijs. † Quero vtrum iſta dilatio poſſit
augeri vel minui? Gl.videtur tenere quod non.Doct.ſunt in con-
traria opin.cum enim iſta dilatio detur miniſterio iudicis, poteſt
minui cauſa cognita,vt l.ij.ff.de re iud.ꝛ ibi dixi.Uidiſtis tactũ per
me.ꝛ ibi gl.in aut.qui ſemel.ĩ.quomodo ꝛ quando iud. ¶Sequi-
tur hic,quod poteſt recuſare iudicem,niſi ipſe petierit eum. Que-
ro,vtrum ab vna tantum parte poſſit iudex impetrari? Breuiter
10 diſtingue, † aut vtraque pars eſt preſens,ꝛ non impetratur,niſi de
conſenſu vtriuſqꝫ,ſecus ſi alia pars eſt abſens,ꝛ ita obſeruat curia
Romana.Probatur in l.obſeruandum.ff.de iud.Ulterius quero,
vtrum ille,qui dat libellum, debeat in libello ſcribere diem dati li-
belli? Tex.hic videtur velle,quod ſic.gl.dicit quod hoc de conſue-
11 tudine non ſeruatur, ſed hoc † ſcribit notarius, ꝛ datur terminus
12 ad reſpondendum. ¶Quero circa fi.iſtius auth. † vtrum quando
conteſtatio eſt nulla ex vigore iſtius aut.interrũpatur preſcriptio.
gl.que eſt hic,videtur dicere quod non. Quod intellige verum in
illis caſibus, in quibus interruptio debet fieri per lit.conteſt.non
in caſibus in quibus interruptio fit per ſolam citationem,vt l.cum
notiſſimi.ꝛ l.ſicut.ĩ.de preſcri.xxx.ann. Nam illud ſolum debet ad-
uerti, an legitime fuerit facta citatio, vt l.accuſaturus.ff.de adul.
13 ibi plene dixi,ꝛ tene menti hanc gl.¶Ultimo quero † vtrum pro-
f ductioni libelli[f] poſſit renunciari? gl.que eſt hic, dicit quod tacite
poteſt omitti,non expreſſe.Et in hoc videtur reſidere etiam Mar.
Syl. Iacob. Butri.ꝛ alij ſunt in contraria opin.quod renunciari
non poſſit. Et iſtud puto verum. Iſta enim ſolennitas non fit ad
vtilitatem partis ſolum, ſed etiam ad vtilitatem iudicis, vt ſciat
ſuper quo habeat ferre ſententiam,ideo non poteſt conſenſu par-
tium renunciari. Preterea ea,que inducuntur circa ſolennitatem
g in actibus hominum,non poſſunt conſenſu partium tolli[g],vt l.ne-
14 mo poteſt.de lega.j.ff.de pact.l.ius publicum. Idem † dico in litis
conteſta. Idem tenent cano.extra de offic.deleg.c.de cauſis.ꝛ per
15 Ioan.And.de re iudic.c.fin.lib.vj.¶Quero tota die fiunt † com-
promiſſa in arbitros, quod poſſint cognoſcere ſine libello, ſine lit.
conteſt.ꝛ pronunciare in ſcriptis,ꝛ ſine ſcriptis,ꝛc.Quomodo va-
let iſte proceſſus,cum vt dixi dictis ſolennitatibus renunciari non
poteſt? Reſpondeo ſicuti Papa vel imperator quando dat iudi-
cem poteſt remouere iſtas ſolennitates, vt l.j.poſt princ.ff.quis ꝛ a
quo appel.ꝛ l.vlti.ĩ.de ſenten. Ita partes poſſunt dare ipſam for-
mam arbitris, qui illa notionem habent a partibus, poſſunt aſſu-
mi cum remotione dictarum ſolennitatum,ſecus in alio iudice qui
iuriſdictionem habet a ſeipſo,non a partibus.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶Offeratur. An iſte inducie habeant locum in cri-
minalibus,vide Ro.ſing.dccxxxiij.incip.quero.
b P.PAV.P. ¶Libellus.Circa hoc an ꝛ in quibus caſibus requi-
ratur libellus,ꝛ in quibus non,ꝛ multa alia in iſta materia libello-
rum,vide Aret.poſt Ioan.fa.in §.tripli.in glo.mag. Inſti.de act.
ibi etiam aliqua per Iaſ.vbi multa allegantur in materia.
* CLAV.DE SEIS.¶L.Nam ꝛ poſteriores.Uide ad mat.
huius legis.Rom.conſi.cccxlv.in ij.dubio.nu.20.ꝛ ſequen.
c ALEX. ¶Unum nuncium. Uide ſ.Alexan.in rubri.de eden.an
cum citatorio ſit mittendus libellus.
d ¶Conſuetudinem curie. Adde tu an valeat conſuetudo quod
non detur libellus.ꝛ videtur quod ſic,vt per doct.in c.j.de li.obl.ꝛ
maxime per do.Mar.Soc.in art.v.fa.xj.
e P.PAV.P. ¶Dicitur hic.Circa iſtas ſportulas vide gl.pleniſſi-
mas,

mas,⁊ ibi ſcribentes in §.tripli.in glo.mag. Inſtit.de acti. ⁊ ibi per
Iaſo.poſt alios.Et ibi habes quid in iudicibus,an poſſint accipe-
re ſportulas ⁊ ſalaria,⁊ quid in ordinario.ſcilicet in arbitro,⁊ quid
in aduocatis ⁊ doctoribus, ⁊ quid in delegatis, vide ibi multa, ⁊
quante ſportule exigi poſſint,⁊ quando ſolui debeant.
f POMA. ¶Productioni libelli.Vide Cepol.conſil.lx.⁊ Cardina.
cxxxix.vol.j.⁊ Soci.xcvj.vbi loquitur etiam in cauſis ſummarijs in
quibus foret dictum,ſola facti veritate inſpecta,⁊ quod poſſit pro
cedi in ſcriptis ⁊ ſine ſcriptis ⁊c.⁊ ibi loquitur tam in libello,quam
in litis conteſt. P. PAV. P. Productioni libelli. Limita quod re-
mitti non poteſt in cauſa principali, ſed in cauſa appellationis ſic.
Vide Ro.ſin.lxxxiij.inci.communis concluſio.Item aduerte quod
licet iſta ſolennia non poſſint remitti vt valeat ſententia, ſi tamen
fuit conuentum non opponere de nullitate,propter talem omiſſio-
nem non poterit opponi, maxime ſi adſit iuramentum. Iaſon in l.
vbi pactum. C.de tranſact.faciunt que habes in Berta.in verbo,
exceptio.contra iudicem quando conuentum eſt non opponere de
aliqua nullitate an poſſit opponi de proueniente ex defectu pote-
ſtatis.Item quomodo ſolennia iudiciorum tolli poſſint de conſen
ſu partium.vide Felin.in capi.de cauſis, de offic.delegat. ⁊ ibi late
Decium. Item an ſolennitas libelli poſſit remitti, vide Barba.
conſi.xxxiiij.volum.iij.
g ALEX. ¶Partium tolli.Vide Barb.in c.de cauſis.de offi.dele.

AVTHENT.

Libellum. Iſta auth.de conſuetudine non ſeruatur. ¶Not.ex ſtipulatione exe-
cutoris ⁊ officialis queritur actio parti. Vidiſti in aut.
generaliter.§.de epiſcop.⁊ cle.⁊ in authen.mat.⁊ auie.j.
quando mulier tute.offi.fun.poteſt.iſta lex tamen de conſuetudine
non ſeruatur.

De plus petitionibus. Rubr. X.

LEX VNICA.

1 ☞Tranſactio facta bona fide, licet ſuper cautione dolo extor-
ta,valet,
3 Actor confitens lit.conteſt.ſed dolo plus petijſſe,non punitur.
4 Reus ſi abſoluitur de quantitate falſa adiecta per actorem,qꝛ ac-
tor non probauit,an tunc puniatur actor.

a **Odioſas.**[a] Iſta eſt bona ⁊ ſingularis lex, ⁊ ea
expedita,eritquaſi expedita lectio no
ſtra. Breuiter dicit, Qui per dolum cautionem pluris
exegit,⁊ per dolum plus petijt litem conteſtando,debi-
tum perdit, niſi tranſactio, vel ſecunda cautio interuenerit. h. d.
¶Primo ponit dictum,Secundo exceptionē.Secunda ibi tranſ-
actionibus.¶Opp.hic videtur, quod ſit locus penitentie.contra
ff.de edil.edi.l.quis ſit fugitiuus.in prin. Sol.hic delictum non di-
citur conſumatum ante litem,ibi vero ſecus.¶Vltimo op.inſtitu.
de act.§.tripli.Sol.fateor quod ille qui per dolum plus petit pu-
a nitur in triplo expenſarum,tamen†non priuatur debito, niſi fuerit
lis conteſtata.ita loquitur hic. ¶Oppo.ad fin.huius legis,vide-
tur quod tranſactio doloſe interpoſita non valeat, vt l.in ſumma.
in prin.ff.de condi.indebi.⁊ habuiſtis no.ſ.de tranſ.l.ſub pretextu.
2 dicunt quidam quod hic fallit. Tu dic quod eſt verū ꝙ hec†tran-
ſactio fuit facta bona fide,licet fuerit facta ſuper cautione extorta
per dolum.¶Item opp.ad Velleia.l.ſi mulier, vbi non ſufficit ſe-
cunda cautio ſine curſu biennij.Sol.Dicunt quidam quod hic ex
pectatur curſus biennij,quod eſt falſum.Nam ibi loquitur de mu-
liere, que pro alio ſe obligare non poteſt, hic vero loquitur in eo,
qui quandocunque vult, poteſt ſe obligare. ¶Queritur de dua-
3 bus queſtionibus,⁊ primo hic dicitur,ſi reus fuerit conuictus,†quid
ſi ipſemet poſt litem conteſtatam confeſſus fuerit? Glo.dicit quod
tunc non punitur,arg.ff.de iureiur.l.eum qui.in princip.de non.nu.
pec.auth.contra qui propriam,alij dicunt contrarium.Vos tenea
tis glo.noſtram per text.qui hoc expreſſe requirit,quod poſt litem
conteſtatam permaneat in lite, ⁊ conuincatur de falſa quantitate,
ſed ille qui confitetur,non conuinceretur,ſed ipſemet ſeipſum con-
4 uincit,ergo ⁊c.Quero†quid ſi reus abſoluitur de quantitate falſa
adiecta per actorem, quia actor non probauit vtrum iſte titulus
habeat locum. Gloſſ. que eſt hic dicit,quod ſic. Mirabilis gloſſ.
eſt iſta,ſi verum diceret.Vide gl.mag.circa fin. doct. omnes tenent
contrarium. nam iſta lex loquitur quando actor deliquit in duo-
bus,ſcilicet exigendo cautionem pluris per dolum. Item plus pe
tendo per dolū,ſecus ſi in vno tantū deliquit ſcilicet in plus peten
do.Ita tenet glo.extra eod.tit.c.j. Ita tenent omnes noſtri docto.
hic.Ex his†habes diſtinctos aliquos caſus.Quandoqꝫ quis pro-
pter dolum exigit cautionem pluris.⁊ per dolum plus petijt, tunc
habet locum iſta lex.Quandoque quis ſolum per dolum plus pe-
tijt,tunc punitur in triplo expenſarum,⁊ nō perdit debitum, vt in
§.tripli.Inſtit.de actio.hodie forte punitur in duplum, vt ſ.titu.j.
auth.libellum.Vel dicas quod ibi in alio caſu loquitur.Quando-
que quis pluris exegit cautionem per dolum,non tamen plus pe-
tijt,⁊ tunc nullo modo punitur in debito,ſed punitur crimine ſtel-
lionatus, ſi dolus ille in aliam ſpeciem delicti non cadit.vt l.j.⁊ ij.
ff.de crimi.ſtellio.Quandoque quis nec propter dolum exigit cau-
tionem pluris, nec per dolum plus petijt, ſed per temeritatem,⁊
⁊ tunc punitur in expenſis tantum,vt ff.de iudi.l.eum quem teme-
6 re. ¶†Quero qualiter practicatur iſta lex, vtrum ad faciendum
actorem plus petentem priuari debito,requiratur nouus libellus
condictione ex lege iſta,an vero per officium iudicis, qui eum re-
perit dolo plus petijſſe, ⁊ pluris cautionem exegiſſe. qualiter hoc
fiat? Certe vtraque poſſet eſſe bona practica,vt not.in ſimi.ff.de rei
vend.l.ſi.⁊ videbitis in authen.item poſſeſſor.j.qui potiores in pi-
gno.hab.⁊ in corpore vnde ſumitur.¶Vltimo opp.extra gl.quod
vſque ad ſententiam ſit locus penitentie, vt l.alia. j. de his qui.vt
7 indig.⁊ l.Papinianus.§.meminiſſe.de inoffic.teſta.Sol.† Specia-
le eſt hic propter duplex delictum actoris,⁊c.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶Odioſas.circa iſtam legem de pena petentis plus,
adde quod iſta pena non habet locū, quotieſcunqꝫ in libello eſſet
appoſita clauſula,ſaluo iure ſuperflui,⁊c. ſecundum d. Ant.in c.ij.
de libel.ob.allegans Spec. Vide Iaſo.in §. tripli. Inſtit.de actio.

De dilationibus. Rubr. XI.

LEX I.

1 ☞Dilatio quelibet ad probandum videtur peremptoria.
2 Iudex ex ſuo officio poteſt dare dilationem etiam non petenti.
3 Probatio facta in ſecūda dilatione data cauſa non cognita,quan-
do valeat.
4 Probatio facta ſine dilatione an valeat.

Quoniam. Iudex debet dare dilationes mode
ratas ſecundum diuerſitates loco-
rum,⁊ non facile amplius quam ſemel.h.d. iſta not.lex.⁊
ſingularis.¶Opp.de aut.qui ſemel.j.quomodo ⁊ quan
do iudex.Sol.ibi loquitur in dilationibus expectatorijs, hic vero
de dilationibus que dantur ad probandum.¶Opp.ſ.de iud.aut.
iubemus. Solu. Ibi loquitur de dilationibus allegatorijs, hic de
dilationibus preparatorijs.¶Vlti.no.⁊ primo per hāc l.videtur,
quod non ſit neceſſe quod in dilatione apponatur,⁊ peremptorie,
1 quia†quelibet dilatio eſt peremptoria,vt hic videtis,quia non da-
tur niſi vna de facili.Idem.ff.de fer.l.ſi. quod eſt verum in iſtis di-
lationibus que dantur ad probādum,ſecus in dilatorijs,vt j.quo-
modo ⁊ quando iud.l.ceſſante.⁊ ibi gl.¶Not.ſecundo quod dila-
tio non debet dari niſi petenti,vt ibi,ſi rerum vrgētiſſima ratio fla-
a gitauerit,⁊ neceſſitas deſiderate inſtructionis exegerit.Ego puto[a]
2 †quod iudex ex ſuo officio poſſit dare dilationem etiam non peten
ti,ſi hoc viderit expedire,vt ſ.de iudi.l.properandum.in fin.princi.
vbi nullus erit tam audax,qui poſſit inuito iudice litem protelare.
Vnde ſi pars eſſet negligens in petendo dilationem ad producen
dos teſtes,iudex poſſet ſtatuere,etiam eo non petēte.Nec obſt.iſta
l.imo facit pro,ibi dum dicit,ſi rerum vrgentiſſima ratio flagitaue-
rit.Vide ſi eſt neceſſitas ex parte rei,hoc eſt litis,vt dilatio prebea
tur,etiam ſi pars non petit,iudex poteſt hoc facere. Iſta enim lex
hoc vult,vt iudex non poſſit dare dilationem non congruentē, per
quam lis protelaretur,ſed dare dilationem per quam lis abbreuie
tur,hoc non contradicit. Ad idem. l. ij.j.quomodo ⁊ quando iud.
Dixi in l.iiij.§.hoc autem iudicium.de dan.infec.¶Item no.quod
hic dicitur,quod non facile datur amplius quam vna dilatio.Alie
enim dilationes dantur cauſa cognita,vt l.ſi.ff.eo.⁊ l.oratione. Cir-
b ca hanc l.quero,[b]quid ſi iudex dederit ſecundam dilationem†abſ-
3 que cauſe cognitione,vtrum valeant que fiunt in illa dilatione? hic
text.dicit quod non, quia iudex hoc non poteſt facere, vt ibi, non
ſibi conceſſum intelligant dande dilationis arbitrium, ⁊c. ⁊ puto
verum ſalua meliori deliberatione,ſi prima dilatio fuit perfecta,ſci
licet trium menſium vel vj,vel ix.ſecundum moderationem huius.
c l.quod non valent.Sed ſi prima dilatio perfecta non fuit,vt qꝛ de-
dit.x.dies ad probandum,⁊ tunc ei de facili poteſt dare ſecundam
dilationem,vt acta in illa dilatione valeant,quod enim in prima di
latione diminuit,videtur quod poſſit ſupplere.⁊ ita videtur ſenti-
re Innoc.de teſt.ca.pe.quaſi in fi. finalis gloſſ.⁊ ibi vide multa bo-
4 na per eum de intellectu huius l.¶An valeat†probatio facta ſine
dilatione? doc.tangunt aliquid hic.Dixi plene in l.in crimine. ff.de
adul.Et dic plene vt ibi.

ADDITIONES.

a ¶Ego puto.Adde tu quod idem tenet Fran. de are.in c.venera-
bilis.de iudi.

¶Circa